Kristne Friskolers Forbund

Hvis kommunale skoler fikk friskoletilskudd

UTREGNINGER BASERT PÅ TALL FRA UDIR, KOSTRA OG GSI

Kristne Friskolers Forbund, juni, 2026

Innledning

Det er ofte misforståelser knyttet til friskolenes tilskudd og tilskuddsordning, noe som blant annet kommer tydelig frem i avisartikler knyttet til nyetableringer eller utvidelser av friskoler. Kristne Friskolers Forbund ønsker derfor å bidra til større forståelse rundt tilskuddsordningene knyttet til friskoler, samt hvordan tilskuddet er sammenlignet med kostnader i kommunale skoler. I denne rapporten analyserer vi tilgjengelige tall fra Udir (2026), KOSTRA (2025) og GSI (2025-2026) for å se hvordan situasjonen ville vært hvis kommunene fikk friskoletilskudd for driften av sine skoler. Dette kan være med på å øke forståelsen for både friskolenes økonomiske rammevilkår og kommunal skoledrift.

Metode

Utgangspunktet for utregningene er samtlige kommunale skoler med respektive elevtall, hentet fra GSI. De er kategorisert i henholdsvis barneskoler, ungdomsskoler og kombinerte skoler. Hver eneste skole får deretter regnet ut tilskudd som om de var en friskole. Det innebærer høy tilskuddssats for de første 45 elevene og lav tilskuddssats for resten, med korresponderende satser for henholdsvis barneskoler og ungdomsskoler / kombinerte skoler. For kombinerte skoler er det tatt med særtilskudd for elevene mellom 46-90. Her er utregningene gjort ved å se bort fra overgangsordningen, men regnet med fullt særtilskudd basert på den avtalte summen på 300 mill. kroner i 2024-kroner. Særtilskuddet utgjør om lag 0,6 ganger lav ungdomsskolesats. Tilskuddet for alle elever på kombinerte skoler mellom 46-90, er derfor regnet ut som 1,6 x lav ungdomsskolesats.

Det er også lagt til et kapitaltilskudd på 1750 kr for alle elevene. Denne summen varierer noe ettersom det er en sum over statsbudsjettet som kan endres, og som også må indeksreguleres og reguleres for endring i elevtall, hvis den skal være lik. Det er varierende om dette gjøres.

Deretter er summene for skolene i hver kommune samlet til en totalsum for hver kommune.

Datagrunnlaget tar utgangspunkt i 100 % friskoletilskudd. Friskolene får 85 % av dette, og kan ta inntil 15 % i foreldrebetaling, men siden foreldrebetaling neppe ville vært aktuelt for kommunale skoler, brukes 100 % av tilskuddet. (Det er tatt med en tabell med 85 % av tilskuddssatsene også, for å vise den reelle differansen, før foreldrepenger tas med.)

I tilskuddet for friskoler trekkes det ut kostnader for ITO. For å gjøre sammenligningen korrekt legges det til et gjennomsnitt av hva kommuner refunderer friskoler med. Det varierer mye fra kommune til kommune, men hvis vi fordeler refusjonen på alle elever (uavhengig av vedtak om ITO), vil det i gjennomsnitt ligge i området 20 000 – 25 000 kr. per elev. Det er derfor brukt 25 000 kr. per elev i denne analysen. Man kunne valgt å la være å trekke ut ITO fra tilskuddsgrunnlaget, men det ville gitt et feilaktig bilde av den reelle situasjonen for friskoler.

I tilskuddsgrunnlaget for friskoler trekkes det også ut avskrivinger for bygg og anlegg, (KOSTRA, funksjon 222).

UTKAST

Tallene knyttet til kommunenes kostnader med egne skoler er hentet fra KOSTRA (Korrigerte brutto driftsutgifter i grunnskolesektoren, 2025) og korrigert til 2026 ved bruk av prosentsatsen (3,6) som Udir bruker til å korrigere tilskuddssatsene for friskoler for 2026. Dette for å kunne sammenligne med tilskuddssatsene for 2026.

Kommunenes rentekostnader er ikke tatt med i kommunenes kostnader. Det er kostnader de aller fleste friskoler har. Rentekostnadene ville økte kostnadsnivået med ca. 5 %.

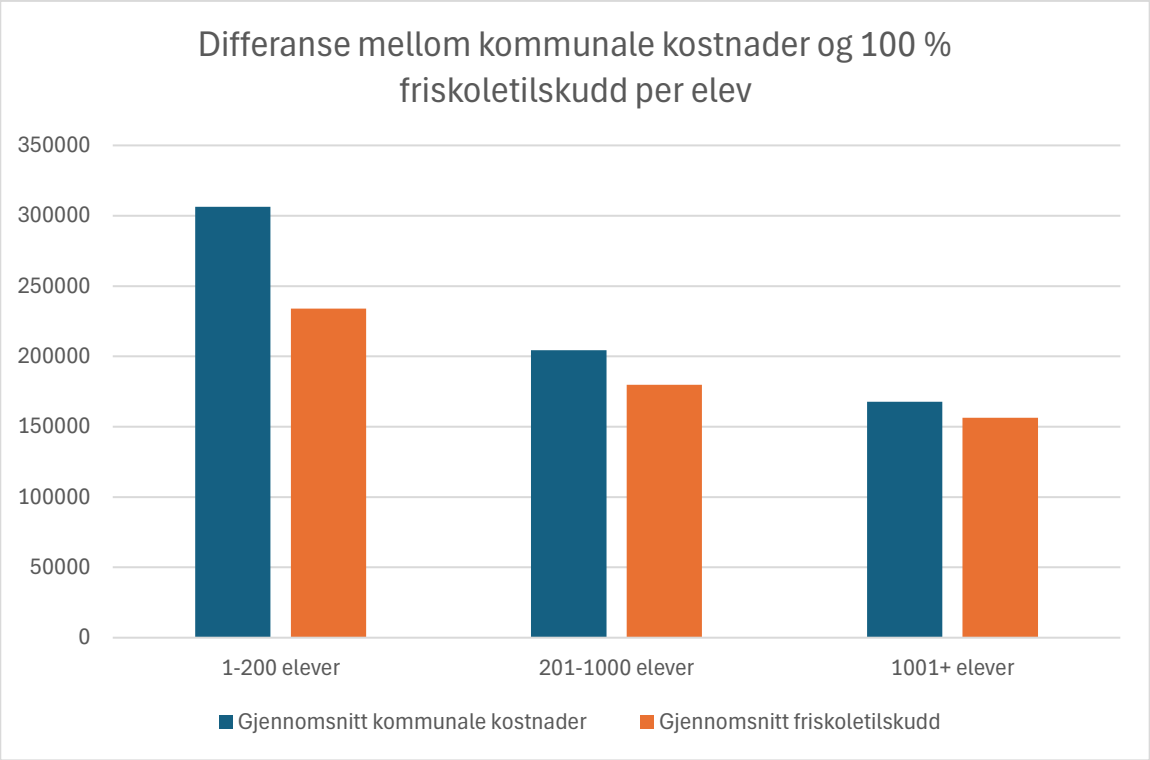
Det er 15 kommuner som ikke har registrerte tall for 2025 i KOSTRA. Disse er ikke tatt med i analysene.

Hvis kommunale skoler får friskoletilskudd

Ved 100 % friskoletilskudd og ITO tilsvarende det friskoler får.

Hvis vi ser på hele landet samlet er differansen i gjennomsnitt 28 300kr per elev mellom hva kommunene selv bruker per elev og hva de ville fått i tilskudd som friskoler inkludert ITO. Kommunene ville altså i gjennomsnitt fått vesentlig mindre per elev hvis de hadde fått friskoletilskudd.

I figuren under er kommunene delt inn i tre kategorier etter antall elever i kommunen.

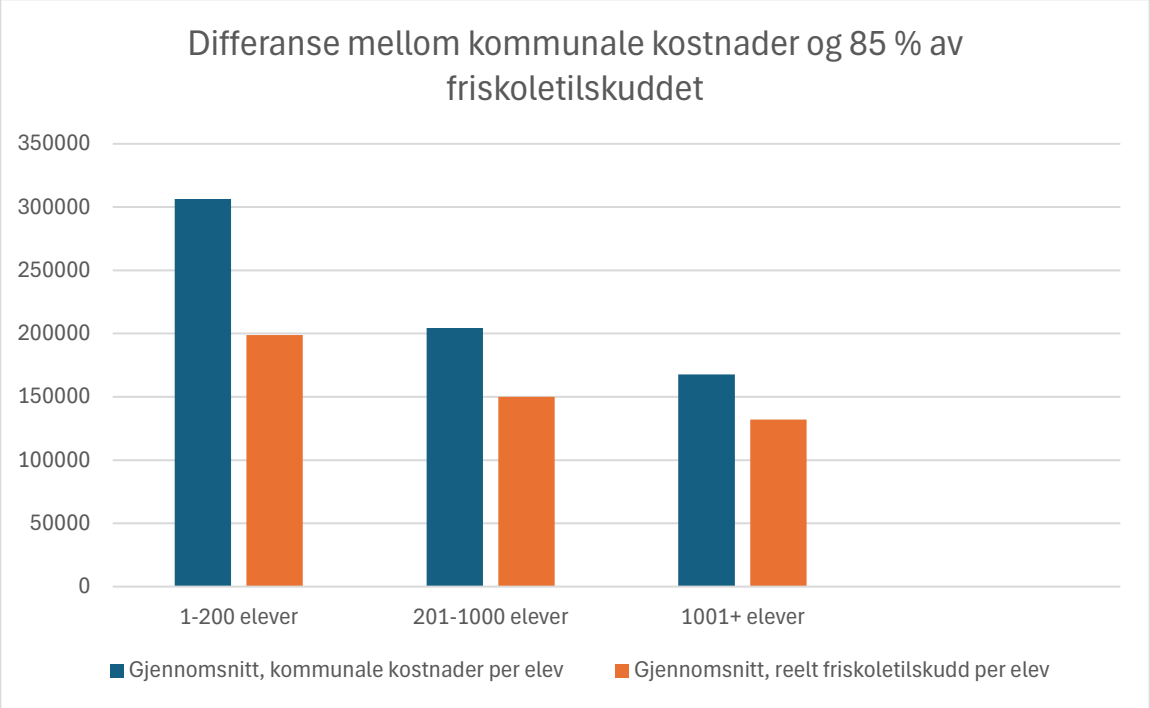

Små kommuner med få elever (1-200) har vesentlig høyere kostnader i egne skoler enn tilskuddet de ville fått hvis de hadde fått friskoletilskudd. Forskjellen er på over 70 000 kr. per elev. Differansen blir noe mindre (ca. 27 000 kr. per elev) med de middels store kommunene (201-1000 elever) og minst (ca. 12 000 kr. per elev) med de store kommunene (1001+ elever), men alle ville fått mindre med friskoletilskudd enn de kostnadene de har i dag.

Ser vi bak grafene ville 9 % av kommunene, de med lavest kostnader i egne skoler, fått fra 0-6 % mer gjennom friskoletilskuddet enn nåværende kostnader. (Hvis vi legger på rentekostnadene i kommunene (5 %) forsvinner det meste av dette.) De er nokså jevnt fordelt i de tre kategoriene skolestørrelse. Disse kommunene har lavere antall årsverk per elev i gjennomsnitt enn gjennomsnittet for kommuner av tilsvarende størrelse, henholdsvis 14 % for små og mellomstore kommuner og 5 % for store kommuner. Hvorfor de har lavere antall årsverk per elev kommer ikke frem av tallene. De små kommunene har også vesentlig lavere byggkostnader (under 50 %) enn gjennomsnittet for kommuner av tilsvarende størrelse (KOSTRA post 222 sammenlignet med ordinære kostnader i KOSTRA 202). De lavere byggkostnadene skyldes både lavere avskrivingskostnader og lavere driftskostnader. De mellomstore kommunene har 15 % lavere, mens for de store kommunene er det marginale forskjeller knyttet til byggkostnader.

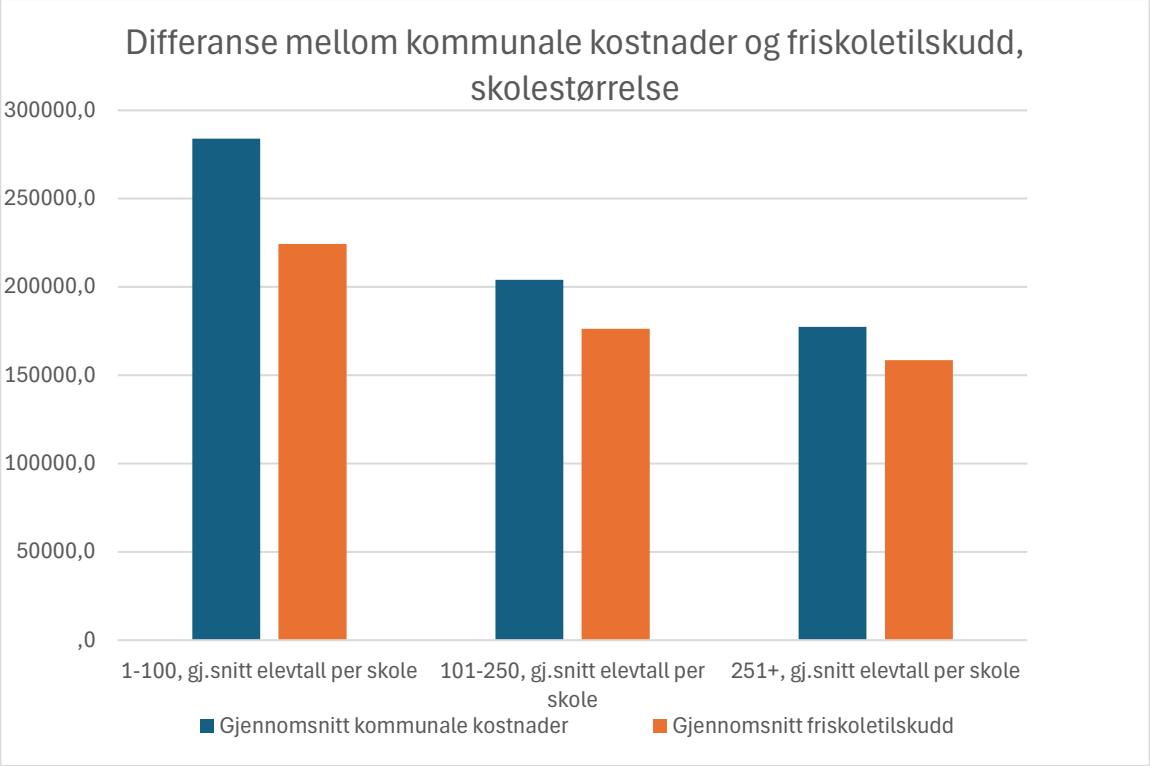
Ved 85 % tilskudd og ITO som friskolene får

Ser vi på hva friskolene faktisk får fra staten, (85 % av tilskuddssatsene), blir forskjellene betydelige. Da blir differansen over 100 000 kr. per elev for de små kommunene, over 50 000 kr. per elev for de mellomstore, og over 25 000 kr. per elev for de store kommunene.

Gjennomsnittlig skolestørrelse

Tabellene over tar utgangspunkt i totalantallet elever i kommunen, som er en god indikasjon på kommunestørrelse. Det kan likevel være forskjeller mellom for eksempel kommuner som samler alle elevene i en skole og kommuner som av geografiske årsaker har flere små skoler. Derfor kan det være hensiktsmessig å også sammenligne med utgangspunkt i gjennomsnittlig skolestørrelse i kommunene.

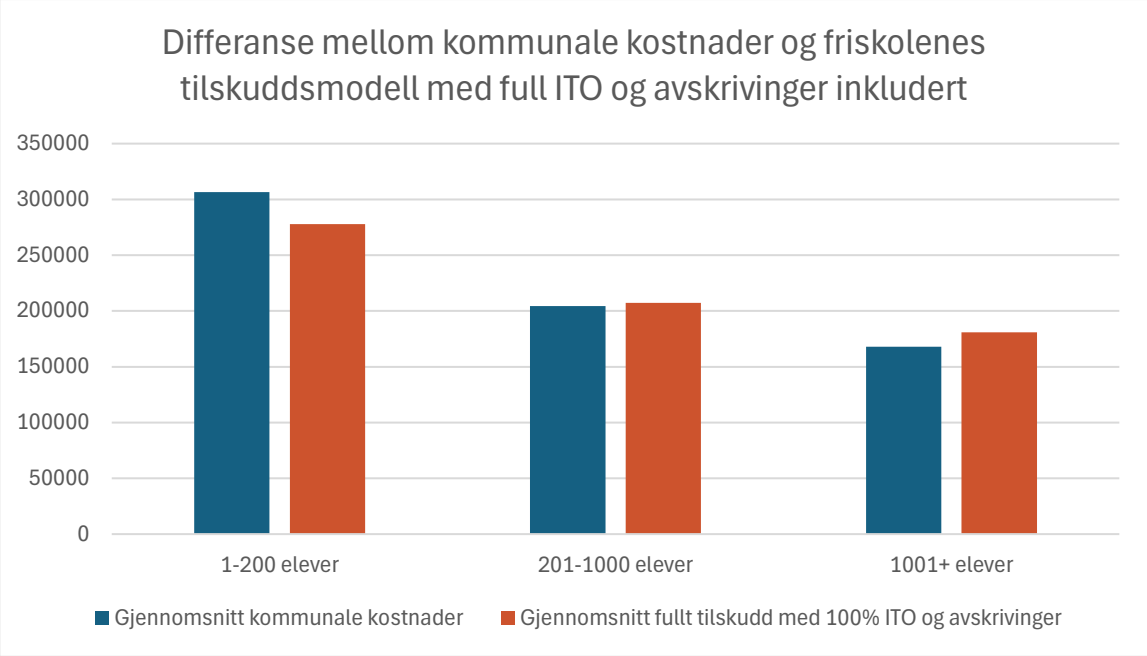
En fordeling etter gjennomsnittlig skolestørrelse gir samme hovedinntrykket. Det er størst differanse hos kommuner med gjennomsnittlig få elever i skolene, og minst differanse hos kommuner med store skoler.

Oppsummering

Oppsummert viser dette at kommunene ville kommet til dels vesentlig dårligere ut om de hadde fått 100 % friskoletilskudd og ITO slik friskolene får, sammenlignet med de kostnadene de har i dag. I all hovedsak skyldes dette at avskrivinger trekkes ut av tilskuddsordningen og at det trekkes vesentlig mer ut for ITO enn friskolene får refundert fra kommunene. Noen få kommuner ville kommet likt eller litt bedre ut med friskoletilskudd. Dette er hovedsakelig kommuner som har lavere årsverk per elev i skolene og til dels vesentlig lavere byggkostnader enn gjennomsnittet for kommuner av tilsvarende størrelse.

Alt inkludert

Hvis vi ser hvordan det ville sett ut hvis alt var inkludert i tilskuddsordningen; altså at ITO og avskrivinger ikke ble trukket ut og at kommunene fikk 100 % av tilskuddet, får vi en indikasjon på hvordan tilskuddsordningen ville ha fordelt tilskudd mellom små, mellomstore og store kommuner:

Vi ser at tilskuddsordningen ville gitt små kommuner mindre enn de selv bruker nå. Mellomstore kommuner ville kommet nokså likt ut og store kommuner ville fått litt mer. Dette gir en indikasjon på at tilskuddsmodellen for friskoler skjevfordeler noe, der små friskoler kommer litt dårligere ut enn store friskoler, sammenlignet med kostnadsnivået i kommunale skoler.

Konklusjon

Datamaterialet viser at kommuner i all hovedsak hadde fått mindre midler til skoledrift hvis de hadde fått 100 % friskoletilskudd og ITO slik som friskoler. Det hadde naturligvis blitt enda mindre hvis man velger 85 % av tilskuddet, (slik friskolene får) og sett bort fra foreldrebetaling. Størst forskjell er det for små kommuner (1-200 elever), deretter mellomstore kommuner (201-1000 elever) og minst forskjell er det for store kommuner (1001+ elever).

Hvis vi ikke trekker ut avskrivinger eller ITO av tilskuddsgrunnlaget og sammenligner med kostnadsnivået i kommunale skoler, får vi en indikasjon på hvordan tilskuddsmodellen fordelere midler sammenlignet med kostnader i kommunale skoler. Den viser at tilskuddet sannsynligvis er litt under kostnadsnivået for små skoler, omtrent riktig for mellomstore skoler og litt over kostnadsnivået for store skoler.

Datagrunnlag

Udir: Beregningen av gjeldende satser til frittstående grunnskoler

KOSTRA: 12235: Korrigerte brutto driftsutgifter i grunnskolesektoren, etter funksjon (K) 2015-2025

GSI: GSI - Grunnskolens Informasjonssystem